

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง บทบาทหน่วยรบพิเศษในการรัฐประหาร ในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของทหารในการแทรกแซงการเมือง และสัมภาษณ์ทหารที่เคยผ่านเหตุการณ์รัฐประหารในช่วง ปี พ.ศ. 2509 – 2549 จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วย กรมรบพิเศษที่ 1 จังหวัดลพบุรี จำนวน 2 คน กรมรบพิเศษที่ 3 จังหวัดลพบุรี จำนวน 1 คน กรมรบพิเศษที่ 4 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 คน กรมรบพิเศษที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 คน และค่ายฝึกรบพิเศษประจวบ จังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน ผลการศึกษานำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของการเกิดการรัฐประหารในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549

4.2 ผลการสัมภาษณ์

4.1 ประวัติความเป็นมาของการเกิดการรัฐประหารในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549

ข้อมูลประวัติความเป็นมาของการเกิดการรัฐประหารในช่วงปีพ.ศ. 2509 – 2549 เป็นข้อมูลเชิงเอกสาร ที่ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ ทบทวนจาก บทความ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งนำเสนอเหตุการณ์รัฐประหารในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2549 ซึ่งมีทั้งหมด 5 เหตุการณ์ได้แก่ รัฐประหาร 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514, รัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519, รัฐประหาร 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520, รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 และรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ เหตุการณ์รัฐประหารในแต่ละยุค ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ถึงบทบาทของทหารในแต่ละยุคดังนี้

4.1.1 รัฐประหาร วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

สถานการณ์รัฐประหาร วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

รัฐประหารวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 เป็นการรัฐประหารอีกครั้งในประเทศไทย ที่เป็นการยึดอำนาจตัวเอง เหมือนรัฐประหาร พ.ศ. 2494 ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยการเกิดการรัฐประหารในครั้งนี้ มีสาเหตุสืบเนื่องจากการที่สมาชิกพรรคสหประชาไทยของจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2512 ได้เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ ตามที่จอมพลถนอม กิตติขจรได้เคยสัญญาไว้ในช่วงเลือกตั้ง เมื่อไม่ได้รับการตอบแทนดังที่สัญญาไว้

ส.ส.เหล่านี้ได้ต่างพากันเรียกร้องต่าง ๆ นานา บ้างก็ขู่ว่าจะลาออก เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้จอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าพรรคและนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับฉายาสมญานามว่า “นายกฯคนซื้อ” ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ในสภาฯ ได้ จึงทำการยึดอำนาจตนเองขึ้น โดยไม่มีชื่อเรียกคณะรัฐประหารในครั้งนี้ โดยเฉพาะเหมือนการรัฐประหารที่เคยมีมาในอดีต แต่เรียกตัวเองเพียงคำว่า คณะปฏิวัติ โดยมีคำปรารภในการยึดอำนาจตัวเองครั้งนี้ว่า “ภัยที่คุกคามประเทศและราชบัลลังก์ สถานการณ์ภายใน ความวุ่นวายทั้งภายในและภายนอกสภานิติบัญญัติ การนัดหยุดงานของกรรมกร การเดินขบวนของนักศึกษา การแก้ไขสถานการณ์ถ้าจะดำเนินการตามวิถีทางรัฐธรรมนูญไม่ทันต่อเหตุการณ์ จึงจำเป็นต้องใช้การยึดอำนาจการปกครองเพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้โดยเฉียบขาดและฉับพลัน” (โรม บุญนาค, 2549: 156)

จากนั้นคำสั่งของคณะรัฐประหารได้สั่งให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2511 ที่ใช้อยู่ก่อนหน้านี้ และยกเลิกรัฐสภา ยกเลิกพรรคการเมืองและประกาศห้ามมั่วสุมทางการเมืองตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

คณะปฏิวัติได้ครองอำนาจมาจนถึงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 ให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้และตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีมติให้จอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งในรัฐธรรมนูญการปกครองฉบับนี้มีการนำเอารัฐธรรมนูญมาตรา 17 กลับมาใช้อีกครั้งเหมือนยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเต็มที่ในการสั่งการใด ๆ อันเนื่องจากเหตุที่กระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของสภาฯ หรือ มีกฎหมายฉบับใด ๆ มารองรับ

จอมพลถนอม กิตติขจร ได้รวบอำนาจไว้แต่เพียงผู้เดียว ท้ามกลางความไม่พอใจของนิสิตนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป ที่ไม่มีรัฐธรรมนูญการปกครองอย่างถาวรมาตั้งแต่การยึดอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2501 แล้ว ซึ่งกว่าที่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2511 ที่ถูกยกเลิกไปในการรัฐประหารก็ต้องใช้เวลาร่างนานถึง 10 ปี ประกอบกับเหตุการณ์ทุจริตต่าง ๆ ในรัฐบาล ก็กลายเป็นการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในอีก 2 ปี ต่อมา (สุชุม นวลสกุล, 2538: 86)

ซึ่งหลังจากการรัฐประหารไม่นาน นายอุทัย พิมพ์ใจชน ส.ส.จังหวัดชลบุรี ของพรรคประชาธิปัตย์พร้อมด้วย ส.ส. อีก 2 คน จังหวัดชัยภูมิ พรรคเดียวกัน คือ นายอนันต์ ภักดีประไพและนายบุญเกิด หิรัญคำ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลอาญาให้ดำเนินคดีต่อคณะปฏิวัติในข้อหาบงกชต่อแผ่นดิน ถือเป็นการท้าทายอำนาจของผู้มีอำนาจอย่างตรงไปตรงมา แต่แล้วศาลได้ตีความ และทำให้ทั้งสามคนตกเป็นจำเลย และสั่งให้จำคุกเป็นเวลา 10 ปี แต่ทั้งหมดได้ถูกปล่อยตัวก่อนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลา ไม่นาน

บทบาทของทหารในรัฐประหาร วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

บทบาทของทหารในรัฐประหาร วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 มีบทบาทชัดเจนในการทำรัฐประหาร เนื่องด้วยหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ทำรัฐประหาร คือ จอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่ง

เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการบริหารจัดการกองทัพในขณะนั้น การดำเนินการรัฐประหาร ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร สั่งเคลื่อนกำลังทหาร พร้อมอาวุธออกมารักษาการณ์ตามสี่แยกให้ผู้นำเกรงขาม แล้วประกาศตัวเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ อ้างสถานการณ์ภายในและภายนอกเป็นที่น่าสนใจไม่ไว้วางใจ สั่งยุบสภานิติบัญญัติ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ จัดตั้งสภาบริหารแห่งชาติ ขึ้น โดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นประธานสภา และประกอบด้วยผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย คือ (โรม บุนนาค, 2549: 158)

1. พลเอก ประภาส จารุเสถียร เป็นผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง
2. นายพจน์ สารสิน เป็นผู้อำนวยการฝ่ายเศรษฐกิจและการคลัง
3. พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายเกษตรและคมนาคม
4. พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิวงศ์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาและสาธารณสุข

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ชุดสภาบริหารแห่งชาติ ที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารประเทศในช่วงนั้น ส่วนใหญ่ล้วนมาจากฝ่ายทหารแทบทั้งสิ้น อีกทั้งการบริหารประเทศในยุคนี้ถูกมองว่า ใช้อำนาจเผด็จการมากเกินไป โดยถูกมองจากเหตุการณ์การรัฐประหารตัวเอง เพื่อล้มเลิกรัฐธรรมนูญและยุบสภาผู้แทนราษฎร แม้ว่าจะมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้เสร็จภายใน 3 ปี แต่ก็ไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน เห็นว่าเป็นการกระทำเพื่อผูกขาดอำนาจไว้ในกำมือของกลุ่มทหารเท่านั้น จึงสร้างความไม่พอใจขึ้นทั่วไป ขณะเดียวกันการแก้ไขปัญหเศรษฐกิจเพื่อปากท้องของประชาชนก็ไร้ผล ซึ่งในช่วงนี้เกิดปัญหาการขาดแคลนข้าวสาร น้ำตาลทราย ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง จนรัฐบาลเข้ามาจัดการปัญหา ด้วยวิธีการปันส่วนให้ประชาชนเข้าคิวซื้อกันได้คนละ 10 กก. เท่านั้น

ต่อมาการบริหารประเทศ โดยรัฐบาลทหารในช่วงนี้ ต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับปฏิกริยาคัดค้านการกระทำของรัฐบาลเผด็จการ ซึ่งครองอำนาจสืบทอดกันมานาน โดยการนำของกลุ่มประชาชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา ได้รวมกลุ่มชุมนุมกัน ณ ลานโพธิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 10 ตุลาคม 2516 ทั้งนี้การชุมนุมที่ลานโพธิ์ มีเป้าหมายการอภิปราย เพื่อโจมตีผู้ครองอำนาจที่เป็นกลุ่มนายทหารชั้นสูงของกองทัพ โดยผู้เป็นเป้าหมายของการโจมตีในครั้งนี้คือ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพ.อ.ณรงค์ กิตติขจร แต่รัฐบาลกลับมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวเหล่านี้เป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2554: ระบบออนไลน์)

เมื่อได้รับรายงานในเรื่องนี้ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้เรียกประชุมแม่ทัพ นายกองขึ้นในวันที่ 10 ตุลาคม 2516 ทันที ที่ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก สวนรื่นฤดี ซึ่งเป็นที่ตั้งของกองอำนวยการปราบปรามคอมมิวนิสต์ มีการแต่งตั้งจอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้อำนวยการรักษาความสงบ เพื่อเตรียมการในการควบคุม และสลายการชุมนุมของกลุ่มดังกล่าว ขณะเดียวกันการชุมนุมของกลุ่มประชาชน นักเรียน นักศึกษาที่เรียกร้องให้กลุ่มนายทหารคืนอำนาจ

ประชาธิปไตยให้กับประชาชนกับยึดถือขึ้นมาอีก เมื่อเกิดเหตุการณ์การทำร้ายนิตินักศึกษาของตำรวจขึ้น ส่งผลให้กลุ่มนิตินักศึกษาโกรธแค้น มีการเผาป้อมตำรวจ มีการเข้ามายุติกรรมประชาสัมพันธ์ที่ออกข่าวว่านิตินักศึกษาเป็นพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เป็นต้น เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ส่งผลให้รัฐบาลในมาตรการเด็ดขาด โดยส่งรถถัง และใช้เฮลิคอปเตอร์ บินวนถนนราชดำเนิน และยิงปืนกราดและทิ้งระเบิดน้ำตาลงมา ส่งผลให้มีประชาชน นิตินักศึกษาเสียชีวิตนับร้อย ส่งผลให้พระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริทางวิทยุและโทรทัศน์ เรียกเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “วันมหาวิปโยค” ทรงขอร้องให้ทุกฝ่ายยุติการต่อสู้ ใช้สติยับยั้ง เพื่อให้ประเทศชาติกลับคืนมาปกติ ส่งผลให้จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ได้ประกาศลาออกจากทุกตำแหน่ง ทุกหน้าที่ และเดินทางออกนอกประเทศ และนับได้ว่าเป็นการสิ้นสุดระบอบเผด็จการชุดการบริหารประเทศของ จอมพลถนอม กิตติขจร

4.1.2 รัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

สถานการณ์รัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

รัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นการรัฐประหารครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เกิดขึ้นในเวลา 18.00 น. ของวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 อันเนื่องจากเหตุการณ์การสังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ที่เกิดขึ้นมาตลอดช่วงวันนั้นที่เรียกว่า เหตุการณ์ 6 ตุลา รัฐบาลพลเรือนโดย หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ คณะนายทหาร 3 เหล่าทัพ นำโดย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด จึงจำเป็นต้องยึดอำนาจการปกครองไว้ โดยใช้ชื่อว่า คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (โรม บุนนาค, 2549: 156)

โดยคณะนายทหารได้เชิญหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีไปปรึกษาหารือที่กองบัญชาการทหารสูงสุดที่สนามเสือป่า รวมทั้งได้ร่วมรับประทานอาหาร โต๊ะจีนและพักค้างคืนด้วยกัน จนกระทั่งรุ่งเช้าของวันที่ 7 ตุลาคม หม่อมราชวงศ์เสนีย์จึงลากลับไป

คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้ออกประกาศคณะปฏิรูปออกมามากมาย โดยมากมีเนื้อหาควบคุมเพื่อสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย โดยประกาศฉบับหนึ่งที่ความสำคัญคือประกาศฉบับที่ 5 ที่ว่าด้วยการควบคุมสื่อมิให้เผยแพร่ภาพและเนื้อหาที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ 6 ตุลาเป็นเวลา 3 วัน คือตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม - 9 ตุลาคม ซึ่งในช่วงเวลา 3 วันนั้นเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวในประวัติศาสตร์ไทยจนบัดนี้ที่หนังสือพิมพ์หลายฉบับถูกห้ามตีพิมพ์และจัดจำหน่าย และประกาศคณะปฏิรูปฉบับนี้ได้ครอบคลุมรวมถึงสื่อทุกสื่อรวมถึงโทรทัศน์ด้วย

คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้แต่งตั้งให้ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยนายทหารในคณะปฏิรูปการปกครองได้เปลี่ยนสถานะของตัวเองเป็น สถาปนาปฏิรูป

การปกครองแผ่นดิน มีสมาชิก 340 คน ทำหน้าที่เหมือนรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติ ให้การสนับสนุนรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร โดยที่คณะรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มีคณะรัฐมนตรีเพียง 17 คนเท่านั้น และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก็ได้แก่ พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ นั่นเอง ซึ่งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนต่อมาว่า รัฐบาลเสมือนลอยอยู่ในเปลือก โดยมีนัยถึงเป็นรัฐบาลที่มีคณะนายทหารคอยให้ความคุ้มครอง จึงได้รับฉายาว่า รัฐบาลลอย

รัฐบาลคณะนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำเนินนโยบายทางการเมืองอย่างขาดตกขอบ มีการจับกุมและทำร้ายผู้ที่สงสัยว่าอาจกระทำการเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 มาตราที่ 21 จึงทำให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสูงสุด

แต่ทว่า การดำเนินงานของคณะรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ประสบกับปัญหาตลอด ทั้งเหตุการณ์การก่อการร้ายโดยคอมมิวนิสต์ และปัญหาภายในรัฐบาลเอง เช่น การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นไปด้วยความล่าช้าอีกทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่ออกมามีแผนพัฒนาประชาธิปไตยนานถึง 3 ชั้น กินเวลา 12 ปี ไม่ทันการกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือ การเกิดเหตุการณ์กบฏ 26 มีนาคม พ.ศ. 2520 โดย พลเอกฉัตร หิรัญศิริ การปราบปรามผู้ที่รัฐบาลเห็นว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างเข้มข้น จนหลายครั้งปราศจากการตรวจสอบ ส่งผลให้มีนักศึกษาและปัญญาชนจำนวนมากที่มีความคิดทางการเมืองแตกต่างจากรัฐบาลต้องหลบหนีเข้าป่าเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) สถานการณ์ของประเทศเกิดความแตกแยกอย่างรุนแรง ในที่สุดคณะนายทหารในสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดเดิมที่นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ จึงกระทำการรัฐประหารอีกครั้งในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 และแต่งตั้ง พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทน สถานการณ์ต่างๆจึงเริ่มคลี่คลาย เมื่อรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรม กลุ่มนักศึกษาปัญญาชนที่หลบหนีเข้าป่า จึงเริ่มทยอยกลับคืนสู่เมืองอีกครั้ง (ลิขิต ชีรเวดิน, 2543)

อนึ่ง ในวันรัฐประหารเมื่อคืนวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้น หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้บันทึกไว้ในหนังสือชีวลิขิต ซึ่งเป็นหนังสืออัตชีวประวัติของท่าน ได้บอกว่า คณะปฏิรูป ฯ จะให้ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ท่านตอบปฏิเสธ และขอให้ท่านรับเป็นหัวหน้าในการรัฐประหารครั้งนี้ ซึ่งท่านก็ตอบปฏิเสธอีก พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ได้บอกกับท่านว่า มีความจำเป็นที่จะต้องทำการยึดอำนาจ ไม่เช่นนั้นทหารอีกกลุ่มจะทำการในเวลา 04.00 น. ของวันที่ 7 ตุลาคม ซึ่งหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช สันนิษฐานว่า อาจเป็นคณะของ พลเอกฉัตร หิรัญศิริ (สุชุม นวลสกุล, 2538) อีกทั้งก่อนหน้านั้น พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ได้เคยเตือนท่านมาครั้งหนึ่งว่า ทหารจะกระทำการรัฐประหารและมีผู้ชักชวนท่านให้ทำการด้วย อีกทั้งท่านยังสงสัยในพฤติกรรมของบุคคลร่วมรัฐบาลบางคน ในการประชุมสถานการณ์ในเช้าวันที่ 6 ตุลาคม ที่ทำเนียบรัฐบาล เนื่องจากเข้า ๆ ออก ๆ ที่

ประชุมตลอด ว่าอาจรู้เห็นเป็นใจกับกลุ่มบุคคลที่เข้าทำร้ายกลุ่มนักศึกษาผู้ชุมนุมหรือรู้เห็นเป็นใจกับคณะนายทหารอีกคณะหนึ่งที่ พลเรือเอกสัจด์ ชลออยู่ อ้างว่าจะทำการรัฐประหาร

บทบาทของทหารในรัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 กล่าวได้ว่า มีความชัดเจนมากของการใช้อำนาจของกองทัพ เนื่องด้วย คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดย พลเรือเอกสัจด์ ชลออยู่ ผู้ซึ่งเข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เพียงวันเดียว และยังสร้างความแปลกใจให้ประชาชนทั่วไป เพราะ พลเรือเอก สัจด์ ชลออยู่เป็นทหารเรือ อีกทั้งยังเป็นนายทหารนอกราชการที่เกษียณไปแล้ว ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด

เมื่อการบริหารประเทศในยุค ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้มีการเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศแบบกลับลำ จากการเผชิญหน้ากับประเทศคอมมิวนิสต์อย่างศัตรู มาคบหาสมาคมกันฉันมิตร ยิ่งไปกว่านั้นยังให้ทหารอเมริกันที่เข้ามาตั้งฐานทัพในไทยออกไปจากประเทศ เหลือไว้แต่ที่ปรึกษาทางการทหารเท่านั้น ส่งผลให้กลุ่มทหารไม่พอใจในนโยบายดังกล่าว และมีการรวมตัวกันตั้งขบวนการต่อต้านขึ้นมา และใช้วิธีรุนแรงที่เรียกว่า “ชาวพิฆาตซ้าย” ซึ่งขบวนการฝ่ายขวาที่เป็นกลุ่มนายทหารที่มีบทบาทเด่นอยู่ในตอนนั้น เช่น กลุ่มนวพล เกิดขึ้นในปี 2517 เป็นหน่วยสงครามจิตวิทยาของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจาก กอ.ปค. หรือกองอำนวยการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งก่อตั้งโดยจอมพลประภาส จารุเสถียร กลุ่มนวพลนี้เป็นกลุ่มที่มุ่งรวบรวมพ่อค้า นายทุน ข้าราชการในจังหวัดต่างๆ ที่หวาดกลัวคอมมิวนิสต์ให้ต่อต้านขบวนการที่เห็นว่าเป็นฝ่ายซ้าย บุคคลสำคัญของกลุ่มนวพล คือ นายวัฒนา เขียววิมล ผู้มาจากสหรัฐอเมริกา และมี พลโท สำราญ แพทยกุล อดีตแม่ทัพภาค ที่ 3 เป็นสมาชิกหมายเลข 1 ของกลุ่ม

กลุ่มกระทิงแดง เป็นอีกหน่วยหนึ่งของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร(กอ.รมน) สมาชิกเป็นนักเรียนอาชีวะทั้งจบแล้วและยังไม่จบ ได้รับการฝึกอาวุธจาก กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้รับเบี้ยเลี้ยงจากเงินราชการลับ พกปืนและพกกระบอกอย่างเปิดเผย ทั้งยังใช้รถของตำรวจในการปฏิบัติการอีกด้วย และผู้มีบทบาทสำคัญของกลุ่มกระทิงแดง คือ พลตรี สูดสาย หัสดิน

กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เบื้องต้น คือ ติดตามและรวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์รายงานให้รัฐบาล สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มหนุ่มสาวและคนสูงอายุ ใช้ผ้าพันคอสีเลือดหมูเป็นสัญลักษณ์ เคลื่อนไหวโดยผ่านหน่วยงานระดับท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทย แกนนำของลูกเสือชาวบ้านในยุคนี้คือ พันตำรวจเอก เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน

ชมรมวิทยุเสรี เป็นกลุ่มของสถานีวิทยุทหาร ที่รวมตัวกันในปี 2519 มี พันโทอุทธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เป็นหัวหน้าสถานีวิทยุยานเกราะเป็นแกนหลัก ชมรมวิทยุเสรีมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการปลุกระดมให้ต่อต้านขบวนการนักศึกษาและโจมตีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การรวมกลุ่มดังกล่าวทั้ง 4 กลุ่มนั้น ล้วนแต่มีนายทหารชั้นผู้ใหญ่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง และกลุ่มดังกล่าวได้แสดงจุดยืนที่เด่นชัดคือ ขอแสดงความสนับสนุนต่อ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ในการยึดอำนาจปกครองประเทศ (โรม บุนนาค, 2549: 173-174)

ต่อมาภายหลังการบริหารประเทศของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ประสบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง รัฐมนตรีบางคน มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ แสดงการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและมั่วร้ายต่อราชบัลลังก์อย่างรุนแรง จนในที่สุด ส่งผลให้ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ประกาศลาออกจากตำแหน่ง และกราบบังคมทูลให้แต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินต่อไป และส่งผลให้การรวมกลุ่มต่างๆ ที่มีทหาร คอยให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น กลุ่มนวพล กลุ่มกระหังแดง กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และชมรมวิทยุเสรี เป็นต้น ออกมาประกาศสลายตัวพร้อมกับคณะกรรมการต่างๆ ที่คณะกรรมการปฏิรูปแต่งตั้งขึ้นมา และขอยุติบทบาททางการเมืองลงด้วย

4.1.3 รัฐประหาร 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

สถานการณ์รัฐประหาร 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

รัฐประหาร 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 เป็นการรัฐประหารอีกครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยผู้ที่นำการรัฐประหาร คือ พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดและหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ล้มรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร

เหตุเนื่องจากการที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่นำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ได้ทำการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2519 เนื่องจากในเหตุการณ์ 6 ตุลา และแต่งตั้ง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มีภารกิจสำคัญที่จะต้องกระทำคือ การปฏิรูปการเมืองภายในระยะเวลา 12 ปี ซึ่งทางคณะปฏิรูปฯ เห็นว่าล่าช้าเกินไป ประกอบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเทศยังไม่สงบอีกด้วย ดังนั้นจึงกระทำการรัฐประหารซ้ำอีกครั้ง ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการรัฐประหารตัวเอง เพื่อกระชับอำนาจที่ไว้ได้ โดยมีประกาศในการรัฐประหารไว้ดังนี้ (รุจิรา เตชางกูร, 2543: 130-133)

การบริหารงานของรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ไม่อาจแก้ปัญหาสำคัญของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม ให้คล่องไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการปิดกั้นเสรีภาพทาง

ความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนท่าทีของรัฐบาลในการลอบวางระเบิดใกล้พลับพลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จังหวัดยะลา

ผลจากการยึดอำนาจคือ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2519 ที่ใช้อยู่ขณะนั้น และมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2520 แทน จนกระทั่งถึงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2521 จึงมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. 2521 แทน และได้แต่งตั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดคนใหม่เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 15

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 แล้ว รัฐบาล พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 หลังจากการเลือกตั้งแล้ว พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ก็ยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีก ทั้งนี้เพราะวุฒิสมาชิกซึ่งมีจำนวน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนในการกำหนดผู้ที่จะเป็นรัฐบาลด้วย วุฒิสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งนี้คือผู้ที่กลุ่มที่มีอำนาจอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้เสนอชื่อ ดังนั้นจึงสนับสนุน พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งได้รับการวางตัวเป็นผู้นำของกลุ่ม

อย่างไรก็ตามเมื่อบริหารประเทศภายใต้ระบบรัฐสภา ซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 301 คนมาจากการเลือกตั้งมีส่วนในการควบคุมรัฐบาลอยู่บ้าง ยังดำเนินไปได้ไม่ครบปี พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ซึ่งเกษียณจากการเป็นทหารประจำการแล้วก็พบมรสุมการเมืองและวิกฤตเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากน้ำมันที่ขึ้นราคา โดยถูกกลุ่มพรรคการเมืองฝ่ายค้าน 5 พรรคนำโดย หม่อมราชวงศ์ถนัดถย ปรามอช ห้วนหน้าพรรคกิจสังคมยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี กำหนดจะเปิดอภิปรายในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 แต่ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ประกาศลาออกเสียก่อนเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 กลางที่ประชุมรัฐสภา (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2554: ระบบออนไลน์)

เมื่อ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ลาออกแล้ว จึงมีการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อ ซึ่งที่ประชุมรัฐสภาได้เลือกเอา พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกและหนึ่งในสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองเป็นนายกรัฐมนตรีต่อด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น

อนึ่ง สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่า ไม่เป็นประชาธิปไตยและไม่เคารพสิทธิมนุษยชน อันเนื่องจากมีกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ให้บรรดาผู้ที่เกิดในประเทศไทยที่มีพ่อแม่เป็นชาวต่างด้าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทยมาแต่กำเนิด ก่อนจะใช้สิทธิเลือกตั้งได้นั้นต้องลงทะเบียนเสียก่อน และกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งได้ต้องมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้เป็นการผลักดันของ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นั่นเอง

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

แม้ว่าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และกลุ่มสนับสนุนต่างๆ ที่มาจากฝ่ายทหาร จะสลายตัวเมื่อแต่งตั้งรัฐบาลพลเรือน (นายธานินทร์ กรัยวิเชียร) ขึ้นแล้ว แต่ยังคงเกาะกลุ่มกันเป็นสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร อยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อำนาจบทบาทของกลุ่มนายทหารคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมิได้ลดอำนาจ หรือบทบาทลงแต่ประการใด เพียงแต่ในรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ทหารยังคงมีบทบาทและอำนาจอยู่เบื้องหลัง คอยสั่งการ และควบคุมการทำงานของรัฐบาลอยู่ เมื่อรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร บริหารประเทศโดยไม่สนองตอบความต้องการของทหาร ส่งผลให้ พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ อดีตหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มาโดยตลอด ออกมาดำเนินการรัฐประหารอีกครั้ง ในวันที่ 20 ตุลาคม 2520 โดยสั่งการให้ทหาร กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์(ร.1 พัน 3 ร.อ.) เข้ามายึดทำเนียบรัฐบาลไว้ (โรม บุนนาค, 2549)

ต่อมาได้มีแถลงการณ์ของคณะปฏิวัติ ที่ประกอบไปด้วยทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และพลเรือน มีหัวหน้าคือ พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยในเวลา 18.00 น. วันที่ 20 ตุลาคม 2520 เป็นต้นไป และสถานการณ์ทั้งหลายตกอยู่ใต้การควบคุมของคณะปฏิวัติ และเหตุผลที่คณะปฏิวัติของ พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ยึดอำนาจครั้งนี้ อ้างว่านับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 คณะทหาร ตำรวจ และพลเรือนได้ติดตามการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและเหตุการณ์ของบ้านเมืองตลอดเวลา ได้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนโดยทั่วไปว่า ความสามัคคีในหมู่ข้าราชการและประชาชนมีความแตกแยก ข้าราชการมีความหวั่นไหวในการปฏิบัติราชการ การเศรษฐกิจและการลงทุนของชาวต่างประเทศลดลงและไม่แน่นอน หากปล่อยเช่นนี้ต่อไปจะยากแก่การแก้ไข

การยึดอำนาจของคณะปฏิวัติในครั้งนี้ ถูกมองว่าเป็นการปฏิวัติเสีย ไม่เอิกเกริก และเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปคาดหมายกันอยู่แล้วว่าจะต้องมีการปฏิวัติโดยกลุ่มนายทหารอีกครั้ง และหลังจากยึดอำนาจมาได้ 20 วัน ในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2520 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 ซึ่งมีมาตรา 32 มาตรา กำหนดให้มีการเลือกตั้งในปี 2521 ระบุไว้ชัดเจนในคำปรารภว่า “คณะปฏิวัติจะจัดให้มีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยมอบให้สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกจัดร่างขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2521” ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 ได้ให้อำนาจแก่สถานโยบายแห่งชาติมีอำนาจควบคุมรัฐบาล มีหน้าที่ในการกำหนดแนวนโยบายบริหารประเทศ และประธานสถานโยบายแห่งชาติมีอำนาจที่จะปลดนายกรัฐมนตรีได้ โดยไม่ต้องออกแรงยึดอำนาจ

ต่อมาในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2520 พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิวัติ และ ประธานสภานโยบายแห่งชาติ ได้นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สมควรได้รับความไว้วางใจพระราชหฤทัยให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี (โรม บุนนาค, 2549: 200-202)

จะเห็นได้ว่า บทบาทของทหารในยุคนี้ ยังคงมีบทบาทที่ชัดเจนทางการเมือง เนื่องด้วยพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิวัติ ยังใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจอันชอบธรรมในทางการเมืองให้กับตนเอง ประกอบกับดำรงตำแหน่งเป็น ประธานสภานโยบายแห่งชาติ ที่มีอำนาจในการควบคุมรัฐบาล กำหนดนโยบายให้รัฐบาลปฏิบัติตาม ตลอดจนการปลดนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งได้ โดยไม่ต้องออกแรงยึด ซึ่งประเด็นบทบาทของทหารในยุคนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่ต่างอะไรกับระบอบเผด็จการที่ผ่านมา เพียงแต่บทบาทของทหารในยุคนี้ ได้ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่กลุ่มของตนเอง

4.1.4 รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

สถานการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 บางครั้งเรียกว่า เหตุการณ์ รสช. เป็นรัฐประหารครั้งที่ 10 ในประเทศไทย เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในเวลาบ่าย โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. (National Peace Keeping Council - NPKC) ยึดอำนาจจากรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยเหตุผลของการรัฐประหาร คือ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ยืนยันถึงการล้มล้างรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ว่าได้กระทำการريبร้อยสมบูรณ์ในเวลา 11.30 น. วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 และ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็ได้อ่านแถลงการณ์ฉบับที่ 1 ซึ่งแจ้งเหตุผลของการกระทำในเวลาต่อมาว่า (สุราชัย ยิ้มประเสริฐ, 2550: 225)

ประการที่ 1 พฤติการณ์นอรรายฎร์บังหลวง คณะผู้บริหารประเทศได้ฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ประการที่ 2 ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงราชการประจำผู้ซื้อสัตย์

ประการที่ 3 รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา

ประการที่ 4 การทำลายสถาบันทางทหาร ทหารเป็นสถาบันข้าราชการประจำเพียงสถาบันเดียวที่ไม่ยอมตกอยู่ใต้อิทธิพลทางการเมืองของนักการเมือง

ประการที่ 5 การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ มีการยึดทรัพย์นักการเมือง

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คือ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิลภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก และพลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ

ภายหลังการยึดอำนาจ รสช. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยมีพลเอก สิทธิ จิรโรจน์ เป็นประธาน ต่อมาประกาศยึดทรัพย์สินนักการเมืองที่สื่อร้ายว่ยผิดปกติ รวมทั้ง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ด้วย แต่ภายหลังศาลฎีกาได้พิพากษา สั่งเพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ด้วยเห็นว่า คำสั่งนี้ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 จึงไม่มีผลบังคับใช้

เมื่อ รสช. ได้ตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้น โดยมี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกับจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น และร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น ซึ่งก่อนที่จะประกาศใช้ได้ในวันที่ 7 ธันวาคม 2535 ก็มีผู้เคลื่อนไหวไม่เห็นด้วยว่า เป็นรัฐธรรมนูญผูกขาดอำนาจของ รสช. พลเอก สุจินดา คราประยูร จึงออกมายืนยันต่อผู้สื่อข่าวที่หอบประหลุมกองทัพบกว่า “สภา รสช. จะสืบอำนาจโดยรัฐธรรมนูญนั้น เราขอยืนยันว่าจะไม่มีการสืบทอดอำนาจโดยสมาชิกสภา รสช. จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งรัฐบาล หลังการเลือกตั้งแล้ว สภา รสช. ก็จะหมดไปโดยอัตโนมัติ ผู้บัญชาการเหล่าทัพจะกลับไปทำหน้าที่ในกองทัพอ้างเดียว และขอยืนยันในที่นี้ว่า ตนเองจะไม่เป็นนายกฯ”

หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รัฐบาลได้ประกาศจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่รับรู้โดยทั่วไปว่า มีการใช้เงินซื้อเสียงกันอย่างเปิดเผย มีการทุ่มเงินจำนวนมากในการซื้อเสียง โดยพรรคสามัคคีธรรม ที่มี รสช. หนุนอยู่จึงเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล และมีมติให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ไม่ทันจะพูดเกล้าๆ แต่งตั้งนายณรงค์ วงศ์วรรณ ก็ถูกกล่าวหาว่า เป็นผู้หนึ่งที่ต้องห้าม เข้าอเมริกา เพราะมีความใกล้ชิดกับนักค้าเสพติด ในที่สุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็หลังน้ำตายอมเสียสัดยเพื่อชาติ เป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง ทั้งที่ออกมายืนยันว่าจะไม่เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองเด็ดขาด (“เกาะรอยการเมือง รัฐประหาร”, 2554: ระบบออนไลน์)

การเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีของพลเอก สุจินดา คราประยูร สร้างความไม่พึงพอใจของประชาชนโดยทั่วไปอย่างมาก มีการชุมนุมเรียกร้องให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง ที่สนามหลวง นำโดย พลตรี จำลอง ศรีเมือง การชุมนุมขับไล่ พลเอก สุจินดา คราประยูร ในครั้งนี้ ถือเป็นอีกเหตุการณ์รุนแรงในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เนื่องด้วยรัฐบาลของพลเอก สุจินดา คราประยูร ได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 และสั่งปราบปรามการชุมนุม

อย่างรุนแรง ด้วยแผนไพร่พิณาศ 33 ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากบาดเจ็บล้มตาย จนเหตุการณ์นี้ถูกเรียกว่า “พฤษภาคมทมิฬ” (โรม บุนนาค, 2549: 226) จนในที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร และ พลตรี จำลอง ศรีเมืองเข้าเฝ้าทรงเตือนสติให้รู้จักสามัคคี อย่าคิดชนะโดยไม่คิดถึงความปลอดภัยของชาติบ้านเมือง หลังจากนั้นส่งผลให้เหตุการณ์รุนแรงต่างๆ ยุติลง พรรคร่วมรัฐบาลถอนตัวจากการสนับสนุน พลเอก สุจินดา คราประยูร ทำให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ถือเป็นการยุติปิดฉากอำนาจของ รสช. และถือเป็นการลดบทบาทของทหารในการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองลงในยุคนี้

4.1.5 รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549

สถานการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549

รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เป็นรัฐประหารในประเทศไทยซึ่งเกิดขึ้นในคืนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพลเอก สนธิ บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะและขณะเดียวกัน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้ข่าวการรัฐประหารโดยได้พยายามติดต่อช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อการออกโทรทัศน์ แต่เนื่องจากไม่ได้มีการเตรียมไว้จึงทำให้การออกโทรทัศน์ไม่ได้และมีการโฟนอินไปยังช่อง 9 ประกาศใช้ พ.ร.ก สถานการณ์ฉุกเฉิน เฉพาะพื้นที่กรุงเทพฯ ต่อมาเมื่อมีการยึดพื้นที่ได้ทำให้ พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี แล้วประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร

รัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งมีกำหนดจัดขึ้นในเดือนตุลาคม หลังจากที่มีการเลือกตั้งเดือนเมษายนถูกตัดสินให้เป็นโมฆะ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ดำเนินมายาวนานนับตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2548

รัฐประหารดังกล่าวไม่มีการเสียเลือดเนื้อและไม่มีการรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บ ปฏิบัติจากนานาชาติมีตั้งแต่การวิพากษ์วิจารณ์โดยประเทศ เช่น ออสเตรเลีย การแสดงความความเป็นกลาง เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ไปจนถึงการแสดงความผิดหวังอย่างสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าประเทศไทยเป็นพันธมิตรนอกนาโต และกล่าวว่าการก่อรัฐประหารนั้น "ไม่มีเหตุผลที่ยอมรับได้" (ประชาไท, 2549)

ภายหลังรัฐประหาร คปค.ได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว โดยมี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2550 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกใน 41 จังหวัด รวมกรุงเทพฯ และปริมณฑล แต่ยังคงไว้ 35 จังหวัด

รัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง โดยมีสถานการณ์รอบด้านหลายประการรวมเข้าพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เปิดเผยว่าได้ใช้เวลาประมาณ 7 เดือนในการเตรียมการก่อรัฐประหาร ซึ่งหมายความว่าเริ่มวางแผนในราวเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่มีการเปิดตัวพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย อมท.เปิดล่ำรายชื่อ 50,000 ชื่อเพื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี การเข้าพบ พลเอก สนธิ บุญยรัตกลินของนายสนธิ ลิ้มทองกุล เพื่อเรียกร้องให้ทหารออกมาขึ้นข้างประชาชน การเสนอให้ใช้มาตรา 7 นายกฯ พระราชทาน และการประกาศยุบสภาของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

พฤศจิกายน 2549 สองเดือนหลังจากรัฐประหาร คมช. ได้ออก "สมุดปกขาว" ชี้แจงสาเหตุของการก่อรัฐประหารชี้ค่านาโดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ การทุจริตผลประโยชน์ทับซ้อน การใช้อำนาจในทางมิชอบ การละเมิดจริยธรรมคุณธรรมของผู้นำประเทศ การแทรกแซงระบบการตรวจสอบทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ ข้อผิดพลาดเชิงนโยบายที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพและการบ่อนทำลายความสามัคคีของคนในชาติ (ประชาไท, 2549)

บทบาทของทหารในเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549

ยุคการบริหารประเทศในรัฐบาลของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร การเมืองไทยตกอยู่สถานการณ์วิกฤตอย่างมาก ระบบการเลือกตั้งของประเทศไม่ได้รับความเชื่อถือ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ถูกฝ่ายการเมืองควบคุม แทรกแซงระบบการเลือกตั้ง องค์การอิสระที่เป็นกลไกของกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ถูกแทรกแซง ตลอดจนปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันผลประโยชน์ที่ทับซ้อน มีการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ออกกฎหมายใหม่ ปรับแก้สัญญาสัมปทาน เพื่อลดค่าสัมปทาน ยกเว้นภาษีให้กับกลุ่มบริษัทของตน ควบคุมสื่อ ปิดกั้นสื่อที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เป็นต้น ประกอบกับการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองของศาล ซึ่งต้องใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ไม่ทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น ประชาชนในประเทศมีแนวความคิดเห็นที่แตกแยกกันอย่างรุนแรง ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายต่อต้านระบอบทักษิณ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน ซึ่งความขัดแย้งของประชาชนทั้งสองฝ่ายยิ่งขยายตัวกว้างออกไปทุกพื้นที่

แต่แล้วเมื่อการเมืองถึงทางตัน คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งนำด้วย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกและผู้บัญชาการการเหล่าทัพและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้เข้าควบคุมสถานการณ์ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเอาไว้ โดยอ้างเหตุผลในการยึดอำนาจว่า “การบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมไทยอย่างรุนแรง อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมไทย การบริหารราชการแผ่นดินส่อไปในทางทุจริตประพฤติดมิชอบ เอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องอย่างกว้างขวาง มีการแทรกแซงอำนาจขององค์กรอิสระ ซึ่งหากปล่อยให้สถานการณ์เป็นเช่นนี้

ต่อไป จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองบางโอกาสยังหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีความจำเป็นต้องเข้ายึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เพื่อควบคุมแก้ไขสถานการณ์ของประเทศให้กลับคืนมาสู่ปกติ และสร้างความรู้รักสามัคคีในหมู่ประชาชนให้กลับคืนมาโดยเร็ว” (โรม บุนนาค, 2549: 242-243)

เมื่อกล่าวถึงบทบาทของทหารในยุคนี้ ถือได้ว่ามีความแตกต่างจากการทำรัฐประหารที่ผ่านมา เนื่องด้วยการทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ปราศจากความรุนแรง ไม่มีผู้ได้รับความเสียหาย บาดเจ็บ และเสียชีวิต เนื่องด้วยการดำเนินการรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดำเนินการด้วยความละมุนละม่อม เริ่มด้วย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ติดต่อประสานงานไปยังนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของเตรียมทหารรุ่น 10 ที่ควบคุมกำลังในกรุงเทพฯ ไม่ให้เข้ามาขัดขวางการทำรัฐประหารของ คปค. ซึ่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่เตรียมทหาร รุ่น 10 ก็รับปากว่าจะไม่เข้ามาขัดขวาง ทางพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้มีคำสั่งให้ใช้แผนปฏิรูป 149 ซึ่งเป็นแผนที่อยู่ในอำนาจของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลินผู้บัญชาการทหารบก มีภารกิจหลักคือควบคุมสถานการณ์และรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยปฏิบัติการนั้นจะรักษาความปลอดภัยและถวายความปลอดภัยในสถานที่ต่างๆ โดยแนวคิดในปฏิบัติการครั้งนี้กำหนดเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ตรวจสอบความพร้อมสายการบังคับบัญชา รวมถึงการส่งกำลังเข้าไปเตรียมการรักษาความปลอดภัย รวมถึงกำลังปฏิบัติการ (Force Protections) ต่อต้านข่าวกรองและเตรียมมาตรการควบคุมดูแลสถานการณ์ พร้อมเตรียมชุดนายทหารติดต่อ พร้อมเครื่องมือสื่อสารประจำบก.ควบคุม และขึ้นปฏิบัติการ เมื่อมีการเตรียมการเสร็จจะมีการเคลื่อนย้ายกำลังเข้าควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อย ณ ที่หมาย บริเวณพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย (นรชาติ ผกาสร, 2554: ระบบออนไลน์)

บทบาทหน่วยรบพิเศษในการทำรัฐประหารภายใต้แผนปฏิรูป 149 เริ่มขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 19.00 น. ในวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน มีคำสั่งให้มีการจัดกำลังหน่วยรบพิเศษจากศูนย์สงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรี เดินทางเข้ามายังกองบัญชาการกองทัพบก พร้อมด้วยชุดปฏิบัติการกระจายกำลังทั่วพื้นที่ ภารกิจของหน่วยรบพิเศษ คือ ติดตามบรรดาระัฐมนตรียุทธการ ได้แก่ พล.ต.พฤษชัย พล.ต.สนธิ พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิต รักษาการรองนายกฯ น.พ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกฯ และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีรักษาการคนอื่นๆ และนำมาควบคุมตัวไว้ที่กองบัญชาการกองทัพบก หลังจากนั้นหน่วยรบพิเศษ ศูนย์สงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรี พร้อมกำลังจาก กองทัพภาคที่ 2 – 3 ได้ดำเนินการเข้ายึดจุด

ยุทธศาสตร์ในกรุงเทพฯ และควบคุมสถานการณ์ไว้ได้โดยเรียบร้อยอย่างรวดเร็ว ไม่มีการลั่นกระสุนแม้แต่นัดเดียว (นรชาติ ผกาสร, 2554: ระบบออนไลน์)

ต่อมา พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน พร้อมด้วย พลเรือเอก สติรพันธุ์ เกยานนท์ และพลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข จึงเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กราบบังคมทูลถวายรายงานให้ทรงทราบ โดยมี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี เข้าเฝ้าฯ ด้วย จากนั้นในเช้าวันที่ 20 กันยายน 2549 พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ จึงได้ไปที่กองบัญชาการกองทัพบก ออกประกาศคณะปฏิรูปฯ พร้อมกันทั้ง 4 เหล่าทัพ และในวันเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่งตั้ง พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ ขอให้ประชาชนทั้งหลายอยู่ในความสงบและให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย พึงคำสั่งของ พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป (สุทธชัย ยัมประเสริฐ, 2550: 227)

ภายหลังทาง พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ ได้ประกาศว่าจะอยู่เพียง 2 สัปดาห์เท่านั้น จะมอบอำนาจให้รัฐบาลชั่วคราวจัดการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปฏิรูปการเมือง และจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 1 ปี และในด้านกระแสจากประชาชนนั้น ถือว่าพลิกประวัติศาสตร์การทำรัฐประหารของประเทศไทยในยุคที่ผ่านมาอย่างสิ้นเชิง เพราะการทำรัฐประหารของ คณะปฏิรูปฯ เป็นคณะรัฐประหารที่ยึดอำนาจได้อย่างเรียบร้อยที่สุด ได้รับความชื่นชมจากประชาชนยิ่งกว่าทุกคณะที่ผ่านมา เพราะเป็นการยึดอำนาจเพื่อประชาชน ไม่ใช่ตัวเองและพวกพ้อง

กล่าวได้ว่า บทบาทของทหารในการทำรัฐประหารทุกยุคที่ผ่านมา รวมถึงการทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ด้วย ที่หัวหน้าหรือแกนนำการทำรัฐประหาร จะดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งถือได้ว่าเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีอำนาจสูงสุดของกองทัพไทย และการทำรัฐประหารของทหารประสบผลสำเร็จได้เนื่องจากกลุ่มทหาร เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งของทหาร มีความเชี่ยวชาญในการรบ การปฏิบัติการพิเศษต่างๆ หน่วยรบพิเศษ หรือหน่วยปฏิบัติการพิเศษ เป็นหน่วยหนึ่งของกองทัพไทย ที่มีบทบาทสำคัญในการทำรัฐประหารทุกยุคที่ผ่านมา เนื่องด้วยหน่วยรบพิเศษ เป็นนายทหารที่ผ่านการฝึกหลักสูตรจู่โจม (RANGER) กองทัพบก หลักสูตรนักทำลายใต้น้ำจู่โจม (SEAL) หน่วยสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ กองทัพเรือ หลักสูตรลาดตระเวนสะเทินน้ำสะเทินบก (RECON) แผนกวิชาการพิเศษ ศูนย์การฝึก หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน กองทัพเรือ เป็นต้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทหารจำเป็นต้องควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสถานะที่ปลอดภัย ไม่สร้างผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างแล้ว หน่วยรบพิเศษจะหน่วยงานหลักที่เข้ามาจัดการและแก้ไขปัญหานั้น ดังนั้นเหตุการณ์รัฐประหารที่ผ่านมาหน่วยรบพิเศษถือได้ว่าเป็นกลุ่มนายทหารที่มีบทบาทสำคัญ และหัวหน้าหรือแกนนำการทำรัฐประหารที่ผ่านมาทุกยุค ล้วนแต่ดำรงตำแหน่งเป็น ผบ.ทบ.

และเคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญของหน่วยรบพิเศษ เช่น พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ที่อดีตเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการของหน่วยรบพิเศษหลายตำแหน่ง เริ่มตั้งแต่ ผู้บังคับกองพันรบพิเศษ ที่ 2 กรมรบพิเศษที่ 1 (ผบ.กรม.รพศ.1) ผู้บังคับการกรมรบพิเศษที่ 1 (ผบ.พล.รพศ.1) ผู้บัญชาการกองพลรบพิเศษที่ 1 และผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (ผบ.นสศ.) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หน่วยรบพิเศษ ถือเป็นทหารที่มีบทบาทสำคัญในการทำรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

4.2 ผลการสัมภาษณ์

ข้อมูลการสัมภาษณ์ในส่วนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์นายทหารที่เคยปฏิบัติงานในหน่วยรบพิเศษและผ่านเหตุการณ์รัฐประหารในช่วง ปี พ.ศ. 2509 – 2549 จำนวน 10 ท่าน โดยข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คนที่ 1 รองผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ 1 จังหวัดลพบุรี

คนที่ 2 ข้าราชการบำนาญ อดีตนายทหารในสังกัดกรมรบพิเศษที่ 1 จังหวัดลพบุรี และค่ายฝึกรบพิเศษประจวบ จังหวัดลำปาง

คนที่ 3 ผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ 3 จังหวัดลพบุรี

คนที่ 4 รองผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ 4 จังหวัดพิษณุโลก

คนที่ 5 ผู้บังคับการกรม กรมรบพิเศษที่ 5

คนที่ 6 รองผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ 5

คนที่ 7 รองผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ 5

คนที่ 8 ข้าราชการบำนาญ อดีตทหารค่ายฝึกรบพิเศษประจวบ จังหวัดลำปาง

คนที่ 9 ข้าราชการบำนาญ อดีตทหารค่ายฝึกรบพิเศษประจวบ จังหวัดลำปาง

คนที่ 10 ข้าราชการบำนาญ อดีตนายทหารค่ายฝึกรบพิเศษประจวบ จังหวัดลำปาง

4.2.2 บทบาทในเหตุการณ์รัฐประหาร ของหน่วยรบพิเศษ

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความความคิดเห็นว่า บทบาทของหน่วยรบพิเศษในยุคก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน 2549 นั้นทหารมักจะมีอำนาจผูกขาด อาทิ เหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ที่การปกครองประเทศไทย “คณะปฏิวัติ” มานานนับสิบปี ทำให้ฝ่ายทหารเคยชินกับการบริหารงานโดยปราศจากการคัดค้าน ฉะนั้นถึงแม้ว่า “คณะปฏิวัติ” จะได้หาทางสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศโดยการจัดให้มีการเลือกตั้ง มีพรรค

การเมือง มีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีก็ได้ตัดสินใจทำรัฐประหารตัวเองเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514 คือเพียงแต่ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ทางวิทยุ โทรทัศน์ เท่านั้น และการรวมกลุ่มของผู้นำทหารในยุคนั้นเป็นไปอย่างแคบๆ และมีความพยายามที่จะให้อำนาจสืบทอดในหมู่ของญาติพี่น้องและพรรคพวกของตนเท่านั้น โดยความพยายามที่จะผูกขาดอำนาจเห็นได้จากการต่ออายุราชการทั้งจอมพลถนอม กิตติขจรและจอมพลประภาส จารุเสถียร ใน พ.ศ. 2514 ซึ่งยังความไม่พอใจในหมู่นิสิตนักศึกษาและบรรดานายทหาร

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 แสดงให้เห็นว่า ทหารได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่สำคัญ ผู้ทำการทำรัฐประหารครั้งนี้ไม่ใช่ทหารบกแต่เป็นทหารเรือแทน (พลเรือเอกสัจด์ ชะลออยู่) แสดงถึงกองทัพขยายตัวและมีการแตกแยกภายใน สภาพนี้เป็นผลของการที่กองทัพปกครองอยู่ภายใต้ผู้นำคนเดียว คือ จอมพลประภาส จารุเสถียรนานเกินไประยะตั้งแต่ พ.ศ. 2507 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2516 ไม่มีการสร้างผู้นำขึ้นมาทดแทน ยิ่งไปกว่านั้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังทำให้กองทัพบกต้องแสวงหาทางใหม่เพื่อกำหนดบทบาทของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และยังต้องคำนึงถึงการกอบกู้ชื่อเสียงและเกียรติภูมิที่สูญเสียไป ทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบให้เกิดการรวมกลุ่มของบรรดานายทหารเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาข้างต้น

รัฐบาลโดยการนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร บริหารประเทศมาจนกระทั่ง 20 ตุลาคม 2520 ก็ถูกคณะปฏิรูปเดิมในชื่อใหม่ว่า “คณะปฏิวัติ” ทำการปฏิวัติยึดอำนาจโดยอ้างว่า “การบริหารงานของรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ไม่อาจแก้ปัญหาสำคัญของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม ให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบทบาทของทหารในยุคนี้อาจไม่ได้แตกต่างอะไรกับเหตุการณ์รัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 เพียงแต่ทหารในยุคนี้อาจเปลี่ยนบทบาทจากผู้อยู่เบื้องหน้า มาเป็นอยู่เบื้องหลังแทน และทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลบริหารประเทศไม่เป็นที่พึงพอใจจึงออกมาทำรัฐประหาร

บทบาทของทหารในการทำรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 นำโดยคณะนายทหารพลเอกสุรยุทธ์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พร้อมทั้งผู้บัญชาการทหารทั้ง 3 เหล่าทัพ ในนามของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 หลังจากยึดอำนาจเสร็จแล้ว คณะ รสช. ได้แต่งตั้งให้นายอานันท์ ปันยารชุน นักธุรกิจ ซึ่งเป็นอดีตข้าราชการระดับปลัดกระทรวงเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ได้ยึดอำนาจเพื่อตนเอง มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองฯ 2534 และคณะ รสช. แปรสถานะมาเป็นสภา รสช. คอยกำกับกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลอย่างใกล้ชิด ในยุคนี้อาจถือได้ว่าการเข้ามาบทบาททางการเมืองของทหาร เป็นไปในลักษณะครอบงำรัฐบาลอีกครั้ง ในระยะแรกๆ ไม่ได้ถูกต่อต้านเป็นรูปธรรมมากนัก นอกจากการวิพากษ์วิจารณ์ตามเวทีอภิปรายและหน้าหนังสือพิมพ์จากปัญญาชนและฝ่าย

ประชาธิปไตย เพราะคนจำนวนไม่น้อยไม่พอใจรัฐบาลประชาธิปไตยที่เพิ่งถูกโค่นล้มไปโดยเฉพาะในปัญหาคอร์ปชั่น รวมทั้งคณะ รสช. ได้ประกาศยืนยันว่าจะคืนอำนาจให้ประชาชน จัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 1 ปี โดยจะให้เป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการซื้อเสียง ภายหลังการเลือกตั้งไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลจึงได้เสนอชื่อพลเอก สุจินดา คราประยูร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีหลังจากมีปัญหาที่ทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมไม่อาจรับตำแหน่งได้

เมื่อพลเอก สุจินดา คราประยูร ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อ 7 เมษายน 2535 เกิดการประท้วงอย่างหนัก การประท้วงจึงขยายวงขึ้นจนกลายเป็นวิกฤติการณ์ “พฤษภาทมิฬ” กระแสประชาธิปไตยมาแรงจนทำให้ผู้ที่สนใจการเมืองส่วนใหญ่ยอมรับว่าการปฏิวัติรัฐประหารไม่ใช่การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับยุคสมัย แม้กลุ่มทหารจะต้องเหตุผล “ถอยหลังหนึ่งก้าวเพื่อก้าวไปข้างหน้าสิบก้าว” ก็ตาม ระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทยก้าวไปไกลเกินกว่าที่จะดึงกลับมาให้อยู่ภายใต้การเมืองระบบเผด็จการอีกต่อไป

สำหรับบทบาทของหน่วยรบพิเศษในเหตุการณ์รัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน 2549 ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า บทบาทของทหารในยุคนี้ ทหารบก ถือมีบทบาทสำคัญในการทำรัฐประหาร โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะ โดยได้มีการยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี แล้วประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร รัฐประหารครั้งนี้พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้มีคำสั่งให้กำลังทหารจากหน่วยรบพิเศษจาก จ.ลพบุรี เคลื่อนกำลังเข้ากรุงเทพฯ ผนวกกับกำลังทหารจากพลร่มป่าหวาย หน่วยสงครามพิเศษลพบุรี เข้ามาประจำการที่กองบัญชาการกองทัพบก (บก.ทบ.) และออกมาตรึงกำลังตามถนนต่าง ๆ โดยมีทหารแต่งกายลายพรางเต็มยศเป็นผู้ควบคุมกำลัง จากนั้นคณะปฏิรูปฯ ก็ได้ออกประกาศ คปค. ฉบับต่างๆ ออกมา อาทิ ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวโดยให้ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จากนั้น คปค. ก็ถอยไปอยู่ในฐานะ “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” (คมช.) คอยดูแลรัฐบาลชั่วคราวบริหารประเทศและเร่งกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี จากนั้นจะเลือกตั้งใหม่ภายในปี 2550 รัฐประหารครั้งนี้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือฝ่ายที่เห็นว่าประเทศชาติถึงจุดวิกฤติแล้ว รัฐประหารคือทางออกเดียวที่เหลืออยู่ ขณะที่อีกฝ่ายมองว่ารัฐประหารครั้งนี้เป็นการตัดตอนกระบวนการประชาธิปไตยไทย เป็นการฉีกรัฐธรรมนูญฉบับที่ได้ชื่อว่าเป็นของประชาชนมากที่สุด และนับเป็นการสูญเสียประชาธิปไตยอีกครั้งในรอบ 15 ปีหลังจากรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อปี 2535

4.2.3 ปัจจัยหรือสาเหตุให้หน่วยรบพิเศษมีบทบาทในการรัฐประหาร

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ ในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยหรือสาเหตุให้หน่วยรบพิเศษมีบทบาทในการรัฐประหาร ในช่วง ปี พ.ศ. 2509 – 2549 ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งสรุปได้ว่า มีทั้งปัจจัยภายในของระบบทหารเอง และปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้

ปัจจัยภายในของระบบทหาร

1) ลักษณะโครงสร้างของระบบทหาร ที่มีการบังคับบัญชาแบบรวม การจัดตามลำดับชั้น มีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด มีการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด จึงทำให้ทหารมีเอกภาพและศักยภาพอย่างสูงต่อการที่จะเข้าแทรกแซงทางการเมือง

2) ความรู้สึกในความเป็นอาชีพของทหาร สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกดังกล่าวนี้เกิดจากคุณลักษณะของระบบการศึกษาอบรมของสถาบันทหาร ในด้านการใช้อาวุธ ยุทธวิธีในการรบ และยุทธศาสตร์จากโรงเรียนต่างๆ เมื่อเข้ารับราชการยังมีการศึกษาอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นขั้นตอนไปตามระดับของตำแหน่งและชั้นยศที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนทหารปัจจุบันมีความก้าวหน้ามากขึ้น จึงทำให้ทหารมีความรู้สึกในความเป็นอาชีพของตนเช่นเดียวกับอาชีพอื่นมากยิ่งขึ้น

3) เอกลักษณะของทหาร การปกครองตามสายการบังคับบัญชาอย่างแน่นแฟ้น มีการเคารพเชื่อฟังกันตามลำดับชั้น และการนับถืออาวุโส ซึ่งทำให้ทหารที่มาจากชนชั้นต่างกันสามารถผสมผสานกันได้ ทำให้มีความเป็นปึกแผ่นและสามัคคีกลมเกลียวกัน เนื่องจากมีสำนึกร่วมกันในความเป็นกองทัพแห่งชาติ สถาบันทหารจึงมีเอกภาพสูงกว่าสถาบันอื่นๆ ทำให้ทหารมีความรู้สึกต่อต้านการแบ่งแยกกลุ่มในสังคมส่วนในด้านจินตนาภาพของทหารนั้น ทหารมีความคิดคำนึงในลักษณะของความเป็นชาตินิยมและความรักชาติอย่างสูง บางครั้งทหารไม่ยอมเข้าใจและรับรู้ทัศนะของประชาชนกลุ่มอื่นเมื่อมีข้อขัดแย้งกันเกิดขึ้น และเนื่องจากทหารมีการเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างมั่นคง จึงทำให้ทหารพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเพื่อขัดขวางประหัตถ์ในลักษณะที่ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งของรัฐบาล ทำให้การแทรกแซงทางการเมืองสามารถทำได้อย่างฉับพลันและอย่างเป็นกลุ่มก้อน

4) อุดมการณ์ทางการเมืองของทหาร โดยทั่วไปอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารจะมีความรู้สึกชาตินิยม และความรู้สึกในเรื่องเอกลักษณะของชาติสูง มีระเบียบวินัยเน้นความซื่อสัตย์ต่อต้านคอร์รัปชันมีลักษณะเอาการเอางานและทุ่มเทเพื่องานไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ

6) ความพยายามของผู้นำทางการเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในกองทัพ หรือผู้นำ ขัดแย้งต่อคำแนะนำของฝ่ายทหาร ย่อมส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนตึงเครียด เป็นสาเหตุทหารทำการปฏิวัติรัฐประหารได้

7) ผลประโยชน์ของทหารถูกระทบกระเทือน กองทัพก็คล้ายกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองอื่นๆ คือ มีความรู้สึกในการที่จะป้องกันผลประโยชน์ร่วมของตน ทั้งในการแบ่งปันผลประโยชน์ด้านการสนับสนุนเงินงบประมาณ ความมีอิสระในการดำเนินการภายใน ปราศจากการแทรกแซงจากสถาบันอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งตั้งและโยกย้ายตำแหน่งนโยบายความมั่นคงภายนอกและภายในผลประโยชน์เหล่านี้หากถูกระทบกระเทือนอาจทำให้การเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหารเป็นไปได้ง่าย

8) ความขัดแย้งทางอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างผู้นำทหารโดยทั่วไปแล้ว นายทหารที่มีศักยภาพพอที่จะทำการรัฐประหารได้นั้น มักจะได้แก่นายทหารระดับสูงที่ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของกองทัพ หรือตำแหน่งคุมกำลัง ดังนั้นนายทหารที่มีโอกาสจะก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองจึงไม่ใช่ทหารส่วนใหญ่ของกองทัพ หากแต่เป็นผู้นำทหารและกลุ่มนายทหารที่สนับสนุนกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในตำแหน่งที่จะช่วยเสริมฐานอำนาจของผู้นำทหารให้กว้างขวางมั่นคงมากขึ้น ผู้นำทหารที่ต้องการเข้ามามีบทบาททางการเมือง หรือรักษาสถานภาพทางการเมืองของตน จึงต้องรักษาฐานอำนาจของตนไว้ให้มั่นคงและอาจจะเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้นำทหารด้วยกันได้เป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายสูญเสียอำนาจไม่พอใจ และก่อกระแสรัฐประหารได้เช่นกัน

ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

1) ความชอบธรรมของรัฐบาลพลเรือน ความมั่นคงของหัวหน้าคณะรัฐบาลพลเรือนขึ้นอยู่กับความชอบธรรมของการได้มาซึ่งอำนาจอันเป็นที่ยอมรับกันในหมู่ประชากร เช่นการเลือกตั้งที่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมและมีประชาชนให้การสนับสนุนจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้เงื่อนไขในการรัฐประหารของทหารน้อยลง แต่เมื่อใดที่ความชอบธรรมของผู้นำดังกล่าวลดลง เงื่อนไขในการที่ฝ่ายทหารจะเข้ามาแทรกแซงด้วยการรัฐประหารก็จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ จนอาจกล่าวได้ว่า ความชอบธรรมของรัฐบาลมีผลต่อการรัฐประหารของกองทัพมากกว่าสิ่งแวดล้อมหรือลักษณะภายในอื่นๆ

2) ประสิทธิภาพของการบริหารงาน ปัจจัยที่ทำให้รัฐบาลมีความมั่นคงอีกประการหนึ่งได้แก่ ประสิทธิภาพและความชอบธรรมในการบริหารงาน รัฐบาลที่บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและประเทศไปสู่ความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ย่อมรักษาความเชื่อถือและการสนับสนุนของประชาชนไว้ได้อย่างมั่นคง อย่างไรก็ตามหาก

การบริหารงานของรัฐบาลเป็นไปอย่างผิดทำนองครองธรรม หรือละเมิดกฎหมายอย่างร้ายแรง ปลดปล่อยให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายของกลุ่มต่างๆ จนก่อให้เกิดความไร้ระเบียบหรือมีการใช้ความรุนแรง รวมทั้งการที่ปล่อยให้มีการคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางในวงการรัฐบาลและข้าราชการ ย่อมจะทำให้ความชอบธรรมของรัฐบาลลดลงและนำไปสู่การแทรกแซงของทหาร

3) ความล้มเหลวของการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ การที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำนอกจากจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของทหารซึ่งเป็นคนชั้นกลางอย่างมากแล้ว ยังทำให้ทหารขาดความเชื่อถือในความสามารถของรัฐบาลต่อการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้นยังทำให้ทหารอาจเกิดความรู้สึกว่าการตัดสินใจและวิธีการแก้ปัญหาของตนจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ดีกว่าวิธีการที่รัฐบาลพลเรือนใช้อยู่ ทหารจึงรู้สึกว่ารัฐบาลไร้ความชอบธรรม

4) ความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม ทหารมีทัศนคติในการต่อต้านความแบ่งแยกในสังคม ดังนั้นจะเห็นว่าในบางประเทศที่มีประชากรหลายเชื้อชาติ เมื่อประชากรสองกลุ่มมีความขัดแย้งกัน ทหารที่มีเชื้อสายเดียวกันกับกลุ่มที่มีความขัดแย้งกันก็อาจจะเข้าสนับสนุนกลุ่มเชื้อชาติของตน ทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นจนกระทั่งกลายเป็นปัญหาทางการเมือง ดังเช่นสถานการณ์ในเลบานอน เป็นต้น นอกจากนั้นการที่ทหารมักจะคำนึงถึงความมั่นคงและความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นหลักสำคัญ ทหารจึงไม่เห็นด้วยกับการที่กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ พยายามเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ของตน ทำให้ทหารต้องเข้าแทรกแซงเพื่อรักษาความสงบของประเทศต่อไป

5) การขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเข้าสู่ภาวะทันสมัย ในการที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากไปใช้ในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การศึกษาและกิจการสาธารณูปโภคต่างๆ และอาจตัดงบประมาณทางทหารลง หรืออาจจะเห็นว่าทหารเป็นศัตรูพยายามที่จะจำกัดอำนาจทหารให้น้อยลง การถูกตัดงบประมาณทำให้ทหารรู้สึกคับข้องใจ นอกจากนั้นการตัดงบประมาณยังมีผลกระทบโดยตรงต่อการขยายตำแหน่ง การเลื่อนขั้น รายได้ประจำและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้ทหารมีความรู้สึก สถาบันของตนถูกลดความสำคัญลงและอำนาจนำไปสู่การรัฐประหารเพื่อให้ได้สิ่งดังกล่าว

6) สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกกระทบกระเทือน โดยเหตุที่สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ได้รับการเคารพยกย่องเทิดทูนจากคนไทยมานานหลายชั่วอายุคน และเป็นสถาบันที่ประชาชนชาวไทยมีความรู้สึกว่าเป็นสถาบันที่ไม่ควรที่จะละเมิดได้ดังได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับ ดังนั้นหากมีกลุ่มคน องค์กรใดก้าวท้าวหรือกระทำการหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นที่เคารพเทิดทูนของปวงชนชาวไทย อาจนำมาซึ่งการ

เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารได้ เนื่องด้วยภารกิจของทหารที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปกป้อง และเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์

4.2.4 กลยุทธ์การใช้เครื่องมือในการรัฐประหาร

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ ได้นำเสนอข้อคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้เครื่องมือในการทำรัฐประหารของทหารในประเทศไทยสรุปได้ดังนี้

1. การล้มล้างคณะผู้บริหารหรือรัฐบาลทั้งชุดด้วยการทำรัฐประหารและยึดอำนาจจากรัฐบาล ได้แก่ เหตุการณ์รัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ และคณะนายทหารเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ เนื่องจากเกิดการจลาจล และรัฐบาลพลเรือนในขณะนั้นยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยทันที คณะปฏิวัติได้ประกาศให้มีการปฏิวัติการปกครอง และมอบให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2520 พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะนายทหารเข้ายึดอำนาจของรัฐบาล ซึ่งมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี เหตุการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 ที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพลเรือน ภายใต้การนำของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เข้ายึดอำนาจการปกครองจากพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีได้สำเร็จ ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2512 ตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี และรวมถึงเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ด้วยที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปค.) ซึ่งมี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะ ยึดอำนาจรัฐบาลของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

2. ทำการปฏิวัติตัวเอง เช่นในเหตุการณ์รัฐประหาร 17 พฤศจิกายน 2514 ของจอมพล ถนอม กิตติขจร ที่ทำการปฏิวัติตัวเอง ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดตั้งสถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ ขึ้นทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ

4.2.6 ทหารกับการแทรกแซงทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ มีข้อคิดเห็นต่อทหารกับการแทรกแซงทางการเมือง ออกเป็น 2 แนวคิด คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนแรกเห็นว่า ทหารสามารถเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ โดยกล่าวว่า ทหารหรือกองทัพ ก็คือภาคส่วนหนึ่งในสังคม หากมองว่าเป็นองค์กรหนึ่งก็เป็นสถาบันที่

ประกอบด้วยบุคลากรจำนวนมาก มีทั้งกำลังแรงงาน กำลังอาวุธ อำนาจต่อรองทางการเมือง และกำลังสติปัญญา

การเป็นทหาร คือการทำหน้าที่อย่างหนึ่งในสังคม ไม่ต่างไปจากครู อาจารย์ นักธุรกิจ นักศึกษา เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน และคนทำงานอื่นๆ ซึ่งทุกคนมีภารกิจหลัก และต้องมีความรับผิดชอบต่อชะตากรรมของบ้านเมืองร่วมกัน และสำหรับบุคคลโดยทั่วไปมองว่า ทหารควรต้องทำหน้าที่หลัก คือ การดูแลรักษาความมั่นคงของประเทศ ต่อสู้กับอริราชศัตรูภายนอกประเทศ แต่เมื่อเกิดภัยของความมั่นคงขึ้นภายในประเทศ มีขบวนการทำลายล้างสถาบันหลักของชาติ ทำลายรัฐธรรมนูญ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองโดยวิถีทางที่มิชอบ บิดเบือน บิดผัน อำนาจ ทำลายหลักนิติรัฐ ทำลายกระบวนการยุติธรรมและศาลยุติธรรม ทำลายความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง หรือก่อการร้ายในสังคม ทหารก็ไม่อาจจะเว้นที่จำต้องปกป้องประเทศชาติให้รอดพ้นจากภัยความมั่นคงภายใน ในขณะที่เดียวกันทหารในฐานะที่เป็นภาคส่วนหนึ่งของสังคม ก็สามารถจะมีบทบาท แสดงออก และเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ ภายใต้ขอบเขตและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์อีกส่วนหนึ่ง เห็นว่า ทหารไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวหรือแทรกแซงการเมือง หรือบทบาทของทหารต้องแยกออกจากการเมืองโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะการเมืองจะทำให้เกียรติภูมิของทหารตกต่ำลง ทำให้ไม่มีศักดิ์ศรี ซึ่งการทำรัฐประหารที่ผ่านก็บ่งบอกได้ว่า การทำรัฐประหารไม่เคยได้รับการยอมรับจากกลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ อีกทั้งทหารถูกมองว่า การทำรัฐประหารนั้นเป็นการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มทหารเอง เช่น ในเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 การเผยแพร่ข้อมูลของสื่อต่างๆ รวมทั้งนักวิชาการ วิเคราะห์เบื้องลึกถึงสาเหตุการทำรัฐประหารในยุคนี้นี้ว่า เหตุที่ทำให้คณะปฏิรูปฯ เข้ายึดอำนาจรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้ใช้อำนาจในการแทรกแซงการโยกย้ายนายทหารชั้นสูงของกองทัพ และปัญหาความขัดแย้งการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนกองทัพระหว่างรัฐบาลกับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งจากเหตุการณ์นี้อาจส่งผลในเชิงลบต่อภาพลักษณ์ของสถาบันทหารได้

4.2.7 ผลกระทบจากการรัฐประหารต่อการพัฒนาการทางการเมืองไทย

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ มีความคิดเห็นว่า ผลกระทบจากการทำรัฐประหารต่อการพัฒนาการเมืองไทยโดยตรงนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มองว่า เนื่องจากประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ถือเป็นกฎหมายแม่บทสูงสุดในการปกครองที่ประเทศ

ถึงแม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญหลายฉบับของประเทศไทย ได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีหลักการสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่สอดคล้องกับโครงสร้างอำนาจทางการเมือง ซึ่งไม่ได้อยู่ในมือของประชาชนอย่างแท้จริง ทว่าตกอยู่ในมือของกลุ่มข้าราชการประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะนายทหารระดับสูง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญหลายฉบับจึงมักจะถูกยกเลิกด้วยการทำรัฐประหาร โดยคณะผู้นำทางทหาร เมื่อคณะรัฐประหาร ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น คณะปฏิวัติ คณะปฏิรูป หรือคณะรักษาความสงบเรียบร้อย ยึดอำนาจได้สำเร็จก็จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแล้วจึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่มุ่งจะใช้บังคับเป็นการถาวรแล้วก็จะมีการเลือกตั้ง และตามด้วยการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แต่เมื่อรัฐบาลดังกล่าวบริหารประเทศไปได้สักระยะหนึ่งก็จะถูกทำการรัฐประหาร และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แล้วก็ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พร้อมทั้งจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรใหม่อีกครั้ง มีการร่างแล้วร่างอีก หมุนเวียนเป็นวงจรการเมืองของรัฐไทยมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานนับหลายสิบปี ดังนั้นปัญหาที่ซ้ำซากนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่การทำรัฐประหารจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา จึงมีสภาพชะงักงันในขั้นตอนของการพัฒนาไปสู่เป้าหมายอุดมการณ์ประชาธิปไตยตลอดมา

นอกจากนี้อัฒตนาทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ มีความคิดเห็นว่าผลกระทบจากการรัฐประหารต่อการพัฒนาการเมืองไทย คือ เป็นการปิดหูปิดตาประชาชนไม่ให้มีความส่วนร่วมในการบริหารจัดการบ้านเมือง ทั้งนี้แนวคิดหลักของการปกครองประเทศแบบระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจที่มาจากประชาชน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์รัฐประหารทุกครั้งที่ผ่านมาอำนาจการบริหารประเทศก็ถูกกลุ่มทหาร เข้าควบคุม แทรกแซง ขณะที่ประชาชนกับถูกปิดกั้นจำกัดสิทธิ เสรีภาพ ในการเข้ามาเรียกร้อง แสดงความคิดเห็นทางเมือง หรือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ ซึ่งถือได้ว่า การทำรัฐประหาร เป็นการทำลายระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

4.2.8 ข้อเสนอแนะต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทของทหารหรือหน่วยรบพิเศษให้มีความเป็นทหารอาชีพ/ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางทหารอย่างแท้จริง

จากการสัมภาษณ์นายทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ และอดีตนายทหารที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดหน่วยรบพิเศษ มีข้อเสนอแนะต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทของทหารหรือหน่วยรบพิเศษให้มีความเป็นทหารอาชีพ/ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางทหารอย่างแท้จริง สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ผู้ที่เป็นทหารจะต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนให้ดีไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ ที่จะนำไปสู่ความสับสน วุ่นวายทั้งภายในและภายนอกประเทศ
2. ทหารต้องกล้าคิด กล้าทำ และมองหาทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่แค่ยึดอำนาจ หรือทำรัฐประหาร เพื่อร่วมพัฒนาการปกครองประเทศ ให้บรรลุเป้าหมายการปกครองประเทศแบบระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจในการบริหารประเทศไทยต้องเกิดจากประชาชน และเพื่อประชาชนเป็นหลัก
3. แม้ว่าบทบาทหลักของทหาร คือ การพิทักษ์ประชาธิปไตย โดยการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ กระบวนการยุติธรรม และศาลยุติธรรมของประเทศ ร่วมกับประชาชนได้อย่างสมเกียรติภูมิ เมื่อเกิดวิกฤติร้ายแรงในบ้านเมือง ทหารต้องสามารถแสดงจุดยืน เรียกร้องอย่างเด็ดขาดต่อฝ่ายบริหารให้เคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและระบบยุติธรรมของบ้านเมือง และปฏิเสธการทำลายชีวิตเลือดเนื้อของประชาชนในชาติ ตลอดจนการใช้อำนาจโดยมิชอบของนักการเมือง
4. ทหารต้องมีบทบาทในการเปิดทาง เปิดพื้นที่ เพื่อสร้างสรรค์การเมืองใหม่ และในการเมืองใหม่ ก็จะต้องให้สังคมทุกภาคส่วน (ไม่เว้นแม้แต่ทหาร) ได้มีส่วนร่วม มีบทบาทในการกำหนดชะตากรรมของบ้านเมืองร่วมกันอย่างแท้จริง ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้ภาคส่วนใด ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ยึดครองอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการเลือกตั้ง